

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3291/2023. (VI. 15.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Törvényszék 10.K.700.864/2022/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Sepsi Tibor Lajos ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg Győri Törvényszék 10.K.700.864/2022/3. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [2] Emellett az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kérte a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nft.) 53. § (4) bekezdésének és 114. § (2) bekezdésének a megsemmisítését. Álláspontja szerint a támadott döntés, illetve a döntés alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezés ellentétesek az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdésével (művelődéshez való jog) és XV. cikk (2) bekezdésével (hátrányos megkülönböztetés tilalma).
- [3] 2. Az indítványra okot adó ügyben az indítványozó 2015. január 1-jén kezdte meg doktori képzését. A doktori képzés elvégzését követően a felperesnek 2018. október 16. napján doktorjelölti jogviszonya jött létre.
- [4] A doktori képzés tartalmát jelentősen átalakította az Nft. 2016. január 1-jén hatályba lépő módosítása. Az oktatás szabályozására vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Nftmód.) bevezette a komplex vizsga követelményét, amelyet követően – főszabály szerint – a doktoranduszoknak három éven belül be kell nyújtania az értekezését [Nft. 53. § (4) bekezdés].
- [5] Az Nft. 114. § (2) bekezdésében rögzített átmeneti rendelkezés következtében az Nft. doktori képzésre vonatkozó elemeinek lényegi részét először a 2016/2017. tanév első félévében doktori képzésben hallgatói jogviszonyt létesítő hallgatókra kell alkalmazni. Gyakorlatilag tehát a doktori iskolák azon hallgatói, akik az Nftmód. hatálybalépése előtt kezdték meg a doktori képzést (mint a felperes is), a korábbi szabályok szerint folytathatták a képzést.
- [6] A felperes doktorjelölti jogviszonya 2018. október 16. napján jött létre, a doktori képzés elvégzését követően. Az Nft. 53. § (4) bekezdésének módosítás előtt hatályos (és jelen ügyben alkalmazandó) rendelkezése értelmében a doktorjelölti jogviszony megszűnik a fokozatszerzési eljárás lezárásával, illetve akkor is, ha a doktorjelölt a jogviszony létesítésének napjától számított két éven belül nem nyújtotta be a doktori értekezését. Tekintettel arra, hogy a felperes a doktorjelölti jogviszony létesítésétől számított két éven belül nem nyújtotta be a doktori értekezését, ezért a Doktori Iskola vezetője 2021. október 16-ával a felperes hallgatói jogviszonyát megszüntette. A felperes jogorvoslati kérelme folytán eljáró egyetem a Doktori Iskola vezetőjének határozatát helybenhagyta. A másodfokú döntés értelmében az Nft. felperes ügyében alkalmazandó 53. § (4) bekezdése kógens rendelkezést tartalmaz, amellyel kapcsolatban az egyetemnek nincs mérlegelési lehetősége. Az egyetem döntésével szemben a felperes keresetet indított.
- [7] A Győri Törvényszék bírója a felsőoktatási intézmény döntése miatt indított perben – az eljárás felfüggesztése mellett – az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a veszélyhelyzet idején történő meghosszabbításáról szóló 217/2021. (IV. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt. Arra hivatkozott, hogy a tanuláshoz való joggal összefüggő hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét veti fel az, hogy az R. 1. § (1) bekezdése különbséget tesz az Nftmód. hatálybalépése előtt és után hallgatói jogviszonyt létesítő doktoranduszok között. Az R. ugyanis a koronavírus-járvány hatásaira tekintettel további egy évet biztosít az értekezés benyújtására, ez a lehetőség azonban nem terjed ki az Nftmód. előtti képzésben részt vevő hallgatókra.

- [8] Az indítványozó bíró szerint a 2016/17-es tanévet megelőzően, illetve ezt követően doktori képzést kezdő hallgatók homogén csoportban vannak, a pandémia hatásai őket egyformán sújtják. Az indítvány szerint nincs alkotmányosan igazolható indoka a doktoranduszok eltérő módon való kezelésének. Erre tekintettel nincs észszerű, alkotmányos indoka annak, hogy miért nem illeti meg az R. 1. § (1) bekezdése szerinti kedvezmény azokat, akik 2016. szeptember 1-jét megelőzően iratkoztak be a doktori iskolába.
- [9] Az Alkotmánybíróság a 3352/2022. (VII. 25.) AB végzésében (a továbbiakban: Abv.) a bírói kezdeményezést visszautasította. Az Abv. arra hivatkozott, hogy az az R., amely az Nft. főszabályától tér el az alanyi körre nézve kedvezően, sem formailag, sem tartalmilag nem vonatkoztatható a felperesre, hiszen rá a kedvezmény nem vonatkozik (épp ez az adott per alapja). Erre tekintettel az Abv. szerint az R. nem volt olyan „alkalmazandó jogszabály” a bírósági eljárásban, ezért nem adhat alapot arra, hogy a bíró kezdeményezze az alaptörvény-ellenesség megállapítását (Indokolás [17]). Az Abv. megjegyezte azt is, hogy az R. megsemmisítése nem eredményezne a felperesre kedvező helyzetet, csupán más személyek kedvezményének megvonásával járna (Indokolás [16]).
- [10] A bírói kezdeményezés visszautasítását követően a bíróság a támadott döntésben az indítványozó kereseti kérelmét elutasította. Megállapította, hogy az alperes a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő döntést hozott az indítványozó doktorjelölti viszonyának megszüntetése során.
- [11] 3. Az indítványozó a bíróság döntésével szemben alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint „a tanuláshoz az Alaptörvény X. cikkében elismert szabadsága, valamint ezen alapjoggal összefüggésben a XV. cikk (2) bekezdésében elismert jogegyenlőség sérelme miatt alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetést is elszenvedett, mivel a támadott döntés megfosztotta, illetve a vele összevethető helyzetben lévő, a koronavírus pandémia által érintett, de [az R.] 1. §-ának hatálya alá tartozó hallgatókhoz képest kellő súlyú alkotmányos indok nélkül, őt hátrányosan megkülönböztetve zárta el a doktori tanulmányai folytatásának lehetőségétől.”
- [12] Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított panaszában tartalmi alkotmányossági érveket hozott fel, hogy miért tartozik homogén csoportba azokkal, akik részesültek az R. szerinti kedvezményben. Álláspontja szerint az R. alaptörvény-konform értelmezése azt tette volna szükségessé, hogy ne csak az Nft. hatályos rendelkezésére, hanem a korábban hatályos (és az indítványozó esetében alkalmazandó) szabályokra is kiterjessze azt a bíróság.
- [13] Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszában az indítványozó az Nft. 53. § (4) bekezdését és 114. § (2) bekezdését támadta; hivatkozása szerint a merev, méltányosságra lehetőséget nem adó rendelkezések sértették az Alaptörvény jogegyenlőségre vonatkozó szabályát, mivel nem tartalmazták azt a kedvezményt, amelyet a jogalkotó más, hasonló élethelyzetben lévő személyeknek biztosított.
- [14] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [15] 4.1. Az indítványozó saját ügyében jár el, megjelölte az indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetve 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó a támadott döntést 2022. október 21-én vette át, az alkotmányjogi panaszt 2022. december 20-án – határidőben – nyújtotta be.
- [16] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [17] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést, illetve a támadott jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. További feltétel, hogy az indítvány részletes indokolást tartalmazzon, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [18] Megállapítható az is, hogy a támadott döntéssel szemben nem állt további jogorvoslat az indítványozó rendelkezésére.

- [19] 4.2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [20] Az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz esetében az indítványozó azért tartja a támadott döntést alaptörvény-ellenesnek, mert a bíróság nem értelmezte az R.-t kiterjesztően, az ott meghatározott kedvezményt nem terjesztette ki az indítványozóra. Az Abv. rámutatott, hogy az R. a komplex vizsgáláshoz köti a kedvezményt, egy olyan feltételre, amely az indítványozóra nem vonatkozik (Indokolás [15]). Erre tekintettel nem veti fel az alaptörvény-ellenesség kételyét, hogy a bíróság a támadott döntésben nem értelmezte úgy az R.-t, hogy az a korábban hatályos törvényi szabályoktól való eltérésre is lehetőséget ad.
- [21] Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszában az indítványozó az Nft. 53. § (4) bekezdésének és 114. § (2) bekezdésének a megsemmisítését kéri. Az indítványozó ugyanakkor nem terjesztett elő részletes érvelést arra vonatkozóan, hogy akár a doktorjelölti jogviszony megszűnésére vonatkozó abszolút határidő, akár az Nftmód. bevezetésével kapcsolatos átmeneti szabály miatt lenne ellentétes a művelődéshez való joggal, illetve a hátrányos megkülönböztetés tilalmával. Az indítványozó tartalmilag egy rá vonatkozó kedvezmény hiányát kifogásolja, az indítvány tartalmát tekintve mulasztás megállapítására irányul. Ilyen irányú indítványra azonban az Abtv. nem ad lehetőséget, alkotmányjogi panasz keretei között sem.
- [22] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ában rögzített követelménynek, ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. május 30.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/140/2023.

